

Hoàn thiện các quy định về thi hành án phạt tù

14/11/2025 09:41

(kiemsat.vn)

Thực tiễn trong công tác thi hành án phạt tù đã phát sinh một số bất cập, vướng mắc trong quy định của pháp luật, cần tiếp tục được nghiên cứu hoàn thiện nhằm nâng cao hiệu quả công tác thi hành án phạt tù nói riêng, công tác thi hành án hình sự nói chung; góp phần bảo vệ quyền con người, quyền công dân.

1. Vướng mắc, bất cập trong các quy định của pháp luật hiện hành về kiểm sát việc thi hành án phạt tù

Thứ nhất, theo khoản 1 Điều 54 Luật thi hành án hình sự (THAHS) năm 2019 thì mọi đơn, thư của phạm nhân trước khi được gửi đi đều phải được kiểm duyệt bởi Giám thị trại giam. Vấn đề đặt ra là trong trường hợp phạm nhân có đơn tố cáo chính Giám thị trại giam thì liệu đơn tố cáo đó có được kịp thời gửi đến cơ quan, người có thẩm quyền để giải quyết hay không? Theo quy định của pháp luật quốc tế, phạm nhân phải được phép đề nghị hay khiếu nại với Ban quản lý trung ương của nhà tù, cơ quan xét xử hay các nhà chức trách khác mà không bị kiểm duyệt nội dung (khoản c Điều 36 Các quy tắc tiêu chuẩn tối thiểu về đối xử với tù nhân của Liên hợp quốc năm 1955) và việc giữ bí mật yêu cầu hoặc khiếu nại phải được đảm bảo nếu người khiếu nại yêu cầu như vậy (điểm 3 quy tắc 33 Tập hợp các nguyên tắc về bảo vệ tất cả những người bị giam cầm hay bị cầm tù dưới bất kỳ hình thức nào của Liên hợp quốc năm 1988). Ngoài ra, pháp luật Nhật Bản quy định khi phạm nhân gửi đơn khiếu nại, tố cáo cho các cơ quan bên ngoài trại giam thì cán bộ trại giam không được kiểm tra nội dung của đơn khiếu nại, tố cáo đó (Điều 236 Luật các cơ sở giam giữ hình sự và người bị giam giữ năm 2006). Pháp luật Singapore (khoản a Điều 127

Quy tắc nhà tù năm 2002) và pháp luật Uganda (khoản 3 Điều 71 Luật nhà tù năm 2006) cũng có quy định tương tự. Ngoài ra, ở Trung Quốc và một số nước khác, Công tố viên điều tra những tố cáo của phạm nhân yêu cầu gửi những đơn tố cáo vào những hộp đã khóa và chỉ họ mới được mở. Pháp luật Việt Nam hiện hành chưa có quy định về việc phạm nhân không biết chữ hoặc không biết tiếng Việt thì được thực hiện việc khiếu nại, tố cáo bằng lời nói có phiên dịch hay không. Về vấn đề này, pháp luật quốc tế yêu cầu, đối với những phạm nhân không biết chữ hoặc không biết tiếng của nước sở tại thì phải có phiên dịch (khoản c Điều 30, Điều 35 Các quy tắc tiêu chuẩn tối thiểu về đối xử đối với tù nhân của Liên hợp quốc năm 1955; nguyên tắc 14 Tập hợp các nguyên tắc về bảo vệ tất cả những người bị giam cầm hay bị cầm tù dưới bất kỳ hình thức nào của Liên hợp quốc năm 1988).

Thứ hai, hiện nay, pháp luật quốc tế cũng đặt ra yêu cầu phạm nhân có thể đề nghị hay khiếu nại tới Thanh tra viên nhà tù trong thời gian thanh tra. Phạm nhân phải có cơ hội nói chuyện với Thanh tra viên hay bất kỳ viên chức Thanh tra nào khác mà không có mặt giám đốc hay những cán bộ, nhân viên khác của nhà tù (khoản b Điều 36 Các quy tắc tiêu chuẩn tối thiểu đối xử với tù nhân của Liên hợp quốc năm 1955). Pháp luật nhiều nước có quy định khi Thanh tra viên tiến hành thanh tra nhà tù, phạm nhân được gặp Thanh tra viên mà không có sự có mặt của cán bộ trại giam (Điều 79 Quy tắc nhà tù Anh năm 1999; Điều 72 Quy tắc nhà tù Singapore năm 2002...). Pháp luật Việt Nam hiện hành chưa có quy định về vấn đề này, trong khi thực tế cho thấy, để nắm bắt được đầy đủ và chính xác việc thực hiện các quy định của pháp luật về thi hành án phạt tù (THAPT) của trại giam và cán bộ trại giam, trong thực hiện kiểm sát việc THAPT, Kiểm sát viên phải tiếp cận và trao đổi trực tiếp với phạm nhân.

Thứ ba, để tạo điều kiện cho phạm nhân thực hiện quyền khiếu nại, tố cáo, Bộ trưởng Bộ Công an đã ban hành Thông tư số 73/2019/TT-BCA ngày 12/12/2019 quy định về thực hiện dân chủ trong cơ sở giam giữ phạm nhân, cơ sở giáo dục bắt buộc,

trường giáo dưỡng thuộc Bộ Công an (thay thế Thông tư số 05/2016/TT-BCA), trong đó quy định về mục đích, nguyên tắc, nội dung, hình thức thực hiện dân chủ trong trại giam; nội dung, hình thức thông báo công khai để cơ quan, tổ chức, cá nhân và phạm nhân biết; những việc cơ quan, tổ chức, cá nhân, phạm nhân tham gia, thực hiện trong công tác quản lý trại giam; trách nhiệm của người đứng đầu và cán bộ, chiến sĩ trong thực hiện dân chủ ở trại giam; việc tổ chức đối thoại với phạm nhân... Việc Kiểm sát viên có mặt tại các cuộc đối thoại giữa lãnh đạo và cán bộ trại giam với phạm nhân là một điều thuận lợi để Kiểm sát viên có thể nắm bắt một cách khách quan về việc thực hiện các quy định của pháp luật về THAPT của trại giam và cán bộ trại giam. Tuy nhiên, Thông tư số 73/2019/TT-BCA nêu trên chưa quy định về trách nhiệm của các trại giam trong việc tổ chức đối thoại với phạm nhân phải mời đại diện Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh nơi trại giam đóng tham dự, theo dõi. Ngoài ra, Thông tư số 73/2019/TT-BCA đã quy định về việc lắp đặt các hòm thư góp ý, khiếu nại, tố cáo đặt tại buồng giam phạm nhân hoặc nơi sinh hoạt chung trong phạm vi cơ sở giam giữ phạm nhân (khoản 3 Điều 9) để tiếp nhận khiếu nại, tố cáo của phạm nhân nhưng chưa quy định về thời gian mở hòm thư góp ý, khiếu nại, tố cáo của phạm nhân.

Thứ tư, Luật THAHS năm 2019 đã có một chương quy định về giải quyết khiếu nại, tố cáo trong THAHS, trong đó có THAPT (Chương XIV). Tuy nhiên, có một số quy định về giải quyết khiếu nại, tố cáo trong THAPT còn chưa rõ ràng và có những cách hiểu khác nhau. Cụ thể, một trong những nhiệm vụ, quyền hạn của Viện kiểm sát nhân dân là tiếp nhận và giải quyết khiếu nại, tố cáo trong quản lý, giáo dục người chấp hành án phạt tù; kiểm sát việc tuân theo pháp luật trong giải quyết khiếu nại, tố cáo đối với việc THAHS (khoản 6 Điều 167 Luật THAHS năm 2019); trực tiếp kiểm sát việc giải quyết khiếu nại, tố cáo của Tòa án, cơ quan quản lý THAHS, cơ quan THAHS, cơ quan được giao một số nhiệm vụ THAHS (Điều 168 Luật THAHS năm 2019). Trại giam được xác định là cơ quan THAPT (khoản 1 Điều 17

Luật THAHS năm 2019). Tuy nhiên, Điều 178 Luật THAHS năm 2019 về thẩm quyền giải quyết khiếu nại trong THAHS thì không có quy định về trại tạm giam. Thay vào đó, khoản 8 Điều 178 Luật THAHS năm 2019 quy định, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh, Viện trưởng Viện kiểm sát quân sự cấp quân khu, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân cấp huyện giải quyết khiếu nại đối với quyết định, hành vi trái pháp luật trong quản lý, giáo dục phạm nhân của người được giao quản lý, giáo dục phạm nhân. Như vậy, mặc dù có quy định Viện kiểm sát trực tiếp kiểm sát việc giải quyết khiếu nại, tố cáo của cơ quan THAHS (trong đó có trại giam), song lại chưa có quy định về thẩm quyền giải quyết khiếu nại của Giám thị trại giam.

2. Một số đề xuất, kiến nghị

Một là, để quy định về khiếu nại, tố cáo đối với THAHS phát huy trong thực tế, cần bổ sung quy định tại Điều 54 Luật THAHS năm 2019 về việc trong trường hợp phạm nhân có đơn khiếu nại, tố cáo gửi cho các cơ quan bên ngoài trại giam (Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh hoặc cơ quan quản lý THAPT) thì đơn khiếu nại, tố cáo đó sẽ không bị kiểm duyệt về nội dung bởi trại giam. Đồng thời, để tạo điều kiện cho phạm nhân là người dân tộc thiểu số và phạm nhân là người nước ngoài không biết tiếng Việt thực hiện việc khiếu nại, tố cáo cũng cần thiết bổ sung quy định tại điểm đ khoản 2 Điều 28 Luật THAHS năm 2019 về việc phạm nhân là người dân tộc thiểu số và phạm nhân là người nước ngoài không biết tiếng Việt được thực hiện việc khiếu nại, tố cáo bằng lời nói có phiên dịch cho phù hợp với tiêu chuẩn của pháp luật quốc tế.

Hai là, nghiên cứu bổ sung quy định tại khoản 2 Điều 167 Luật THAHS năm 2019 về kiểm sát việc THAPT theo hướng quy định như pháp luật quốc tế và pháp luật của một số nước đã đề cập, nghĩa là phạm nhân được gặp và trao đổi với Kiểm sát viên về các vấn đề liên quan đến việc giam giữ, lao động cải tạo và thực hiện các chế độ, chính sách đối với phạm nhân với sự không có mặt cán bộ trại giam.

Ba là, xây dựng cơ chế pháp lý kiểm soát chặt chẽ giữa các cơ quan trong THAPT. Cụ thể là cần có cơ chế để Viện kiểm sát nhân dân có thẩm quyền nắm bắt một cách nhanh nhất, chính xác và khách quan nhất việc thực hiện các quy định của pháp luật về THAPT tại trại giam. Có thể hoàn thiện quy định có liên quan đến kiểm sát việc THAPT tại Thông tư số 73/2019/TT-BCA ngày 12/12/2019 của Bộ trưởng Bộ Công an quy định về thực hiện dân chủ trong cơ sở giam giữ phạm nhân, cơ sở giáo dục bắt buộc, trường giáo dưỡng thuộc Bộ Công an theo hướng trại giam khi tổ chức đối thoại với phạm nhân thì phải mời đại diện Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh nơi trại giam đóng dự, theo dõi để Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh kịp thời nắm bắt việc thực hiện các quy định của pháp luật về THAPT của trại giam trên địa bàn. Nghiên cứu tổ chức lắp đặt hòm thư của Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh tại trại giam để tiếp nhận đơn thư khiếu nại, tố cáo của phạm nhân... Đồng thời, quy định cụ thể về thời gian mở hòm thư góp ý, khiếu nại, tố cáo của phạm nhân tại Thông tư số 73/2019/TT-BCA nêu trên.

Bốn là, nghiên cứu bổ sung quy định về thẩm quyền giải quyết khiếu nại trong THAPT của Giám thị trại giam tại Điều 178 Luật THAHS năm 2019. Quy định về thẩm quyền giải quyết khiếu nại của phạm nhân cần theo hướng như cách quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015, tức là khiếu nại đối với quyết định, hành vi của cán bộ trong trại giam sẽ do Giám thị trại giam giải quyết, nếu phạm nhân không đồng ý với cách giải quyết của Giám thị trại giam thì có quyền khiếu nại tới Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh nơi trại giam đóng. Điều này sẽ làm cho việc giải quyết các khiếu nại của phạm nhân được bảo đảm nhanh chóng, kịp thời hơn.

Nguyễn Đức Hòa

Tài liệu tham khảo:

1. Andrew Coyle, Nhân quyền trong công tác quản lý trại giam, Học viện Cảnh sát nhân dân dịch và hiệu đính, Hà Nội, 2007.
2. Các quy tắc tiêu chuẩn tối thiểu về đối xử với tù nhân năm 1955 của Liên hợp quốc.
3. Tập hợp các nguyên tắc về bảo vệ tất cả những người bị giam cầm hay bị cầm tù dưới bất kỳ hình thức nào năm 1988 của Liên hợp quốc.

Theo Tạp chí Kiểm sát in số 04/2025